

Bjørnehistorier fra Lånke

Bjørnen var nok det mest fryktede villdyret i skogen man kunne treffe på. Foruten jerv og ulv var nok bjørnen det dyret folk hadde stor respekt for. Slik har det hvert i alle tider også her i Lånke. I de perioder av året det var bufe på beite i utmarka var det ikke så sjelden i gammel tid at bjørnen kunne komme på besøk på setra. En har hørt om setertausere som måtte ut på setervollen og holde et underlig leven for å skremme udyrene unna krøttera. Det hendte at bjørnen og ulven kom inn i dyreflokkene og gjorde stor skade, da særlig på ettersommeren når det begynte å bli mindre med annen mat å finne. Det hendte at rovdyra kunne komme helt frem til fjøsdøra og prøvde seg på den. Var ikke døra forsvarlig låst, kunne den bryte seg inn i fjøset og påføre husdyra stor skade. Uttrykket "bjynnslå" ble brukt for å stenge bjørnen ute, bjynnslå var et langt flattjern som ble satt på tvers foran fjøsdøra og låst med en solid jernbolt.

Det er blitt fortalt at på ei seter oppe ved Lillefjellet i Selbu var det en bjørn som hadde kommet seg heilt innpå ei ku og revet i stykker bakparten og juret på ei ku. Hun levde etter det ufrivillige møte med bjørnen, men kua måtte slaktes.

På Skjeiet i Elvran var det en gutt som hette for Iver, han var født i året 1729. Ivar var en kvikk og hardfør gutt, allerede i 12 års alderen begynte han å gå på jakt alene. En dag gikk han opp Kvålsvollen. Inne på vollen fikk han se en bjørn som gikk og åt nygro inne på vollen. Det var tidlig om våren. Iver hadde bare et haglegevær og viste ikke om han torde skyte. Men lysten til å skyte ble for stor, og han fyrte av et skudd mot bjørnen. Han traff godt og bamsen styrtet over ende av fulltrefferen. Men han skjønnte at bjørnen bare var slått i svime. Om et øyeblikk ville den våkne og komme og ta fatt på ham. Iver tok geværet og klatret opp i et tre. Og om ikke lenge begynte bjørnen å kravle seg på beina igjen og kom i retning treet. Iver satt oppe i. Bjørnen begynte å klore og riste i treet og brommet forferdelig. Da bjørnen hadde holdt på slik en god stund, begynte den å luske over vollen igjen og nedover en dal før den forsvant inn i skogen. Iver ble sittende lenge oppe i treet før han endelig dristet seg til å klatre ned på bakken igjen. Han ladet geværet på nytt og begynte og følge sporene etter bamsen nedover dalen. Etter ei stund fikk han øye på bjørnen som hadde segnet om og var død, skuddet fra haglegeværet hadde nok ført til bjørnen til slutt døde. Iver torde ikke å gå helt bort til den, men tok beina fatt og hastet ned til bygda, for å få med seg noen for å hente jaktbyttet. Heime på Skjeiet ville ingen tro han at han hadde skutt en bjørn, men Iver gikk til Elvermoen hvor det på denne tiden bodde en gammel svenske som hette for Mikkel. Mikkel hadde vært en ivrig bjørnejeger i unge år. Han og Iver dro tilbake til Kvålsvollen og fant bjørnen liggende på samme plass. Bjørnen var stein død av hagelladningen. Da de kom heim til Skjeiet med bjørnen, ble det jubel over Ivars store bedrift. Siden fikk Iver ei skikkelig bjørnerifle, og med den drepte han i alt 12 bjørner.

En annen historie er blitt fortalt om da John Olsen Setnan f.1857 fra Elvran var på bjørnejakt inne i Lauvåsdalen oppover mot Lauvatnet. Plutselig fikk han se en bjørn komme byksende mot han, han var ikke sein om å få bjørnen i siktet og fyrte av. John som var friluftsmann og flink jeger, traff med et velrettet skudd og bjørnen segnet om. Men det var to bjørner i følge og den andre kom nå i fult sprang etter John, som nå fant det trygges å legge på sprang framover Setnanåsan. Men bjørnen halte innpå han og John kastet fra seg kofta, og det heftet bjørnen litt da den stoppet opp for å snuse og undersøkte kofta. John fikk nå det forspranget han så sårt trengte. For etter ei stund tok bjørnen på nytt opp forfølgningen og kom brummende etter. Det var bare så vidt at John berget seg heim. Hjemme på Setnan

hadde de hørt brølene på bjørnen før John kom hjem, og skjønte at det var noe ekstra som stod på oppe i skogen. Det ser ikke ut til at ikke alle var like redd for bjørnen, noen andre karer i Lånke hadde kommet over et bjørnehi og ville prøve seg som bjørnejegere. Torstein Brantrøa kunne ikke være så skvetten av seg, for han krøp inn i hiet og tok spenntak for å skyve ut bjørnen som da lå og sov der. Torstein ropte til jaktkameratene som var utenfor hiet "Han kjem no åt dåkk no kara".

Klappjakt en meget gammel jaktmetode.

Såkalt Klappjakt er en form for drev. Metoden ble først og fremst brukt under småviltjakt, men kunne også brukes med hell på større vilt. Jakten krevde mye folk og det ble dannet et kjede av folk som skulle rykke frem og skremme viltet framfor seg ved å klappe i hendene eller bruke såkalte "klapestokker" som de slo mot hverandre eller slo på trestammer for å lage skarpe lyder. Jaktmetoden krevde stor disiplin, alle måtte rykke frem på mest mulig linje mot de som var utplassert i terrenget som skyttere. Viltet ble drevet ut i åpent terreng slik at skytterne fikk bedre kontroll med fellingen av viltet. Klappjakten ble kritisert for å gjøre for stort innhogg i enkelte dyrebestander, var det vilt i området hadde det som oftest liten sjanse for å overleve jakta.

Den 2. august i 1877 skrev Stjørdalens Tidende om klappjakt på en bjørn i Lexdalen i Lånke.

Klappjakt på bjørn.

" Grundet paa Anmodning fra flere Mænd i Lexdalen tillader Direktionen for Skytterlaget sig herved at opfordre baade Medlemmer og Udenforstaaende til Deltagelse i Klappjagt paa en Bjørn , der har sit Tilhold i Gevingaasen, og iaar ligesom regelmessig hver Høst før har anrettet Ødeleggelse blant Buskapen i de Omliggende Havnegange. For at kunne væretilskogs i Graalysningen Søndag Morgen anmodes mulige Deltagere om at møde på Bjerkan i natt kl.12 præcis. Talrigt Møde af saavel Klappere som Skyttere ønskes". Direktionen.

Året etter, den 6. november i 1878, skrev lokalavisen Stjørdalens Tidende om noen bjørnejegere fra Elvran.

"I høst og likeså i fjor huserte bjørnen svært borte i Leksdalen i Lånke. Man var også på Klapp jakt etter den i fjor, etter at bjørnen hadde hvert temmelig næsevis og avlagt visitt så godt som helt inne på stuetrappa hos folk i bygda, men jakten var da til ingen nytte. Følgende bjørnejegere, Tolleif Kristiansen Elverum (f.1844) og Torstein Olsen Veiseth (f.1837) samt et par andre karer Johan Olsen Veiseth (f.1847) og Peder Iversen Elverbakken (f.1851) var i går straks heldigere på sin bjørnejakt inne på Leksdal allmenningen, der hadde de leita seg fra til hiet til ei stor binne. Det første skuddet ble avfyrt av Torstein Olsen Veiseth, etter at binna var drevet ut av sin vinterbolig fikk de skutt flere skudd, før bjørnen endelig overgav seg og måtte bøte med livet. Vekten på bjørnebinna var omtrent 10 vog. Omregnet til dagens kilovekt, var vekten på rundt 180 – 190 kg."

Noen år senere var Tolleif Kristiansen Elverum (f.1844) på vei innover forbi Skeisgårdene for å jakte på bjørn inne ved Lauvvatnet. På veien dit passerte Tolleif gården til Peder Pedersen

Skei (f.1860) og hans mor Marit Johnsdtr. Skei (f.1821) som var i full gang med å ta opp høstens potetavling. Tolleif spurte da Peder om han skulle være med på bjørnejakt. Peder kastet fra seg både grev og potetbøtter fra seg. Til stor forargelse og protester fra sin mor, dro de begge i vei på bjørnejakt. Sammen kom de to karene inn over Sylla der de straks oppdaget en bjørn som gikk og spiste bær ute på ei myr. Som den dyktige skytter Tolleif var fikk han skutt bjørnen med første skudd. Bjørnen fikk de brakt ned til Lars Kvål som dro bjørnen heim til Tolleif på ei handvogn. Dette er hittil den siste bjørnen som er felt i Elvran.

Merker etter bjørn i Lånke også i nyere tid.

Med spredte observasjoner har det nok hvert streifdyr på vandring i våre skoger også i nyere tid. Tormod Ingmar Aune (f.1913) på gården Aune gnr. 175/1, var en ivrig jeger og skytter. Han ble en gammel mann og kunne fortelle flere jakthistorier. Tormod viser her frem kraftige kloremarker på en furulegg i hjemskogen vest for Frigården sommeren 2000. At det fortsatt kan finnes bjørn i skogen i Lånke, er det vel ingen tvil om. Men i dag er vel bjørnebestanden sterkt redusert, og de bjørnene som ferdes må vel karakteriseres som streifdyr.

Tormod Ingmar Aune viser her frem ei hjemmelaget 4 løps bjørnebørse, denne børsa ble stilt opp ved et utlagt åte og bjørnen utløste selv børsa ved å utløse et snortrekk. Børsa ble ladd med både hagelpatroner og bly kule. Et meget farlig våpen som ikke hadde blitt godkjent til jakt i dag.

Kilder:

- *Wikipedia.*
- *Lånke boka band III.*
- *Lånke Bosetting og Levevilkår bind III.*
- *Folderen."Og veien drog gjennom landet" Statens Vegvesen, N-Trøndelag.*